

STOCKHOLM – CAPITALA PREMIILOR NOBEL

Preocuparea și atenția permanentă a specialiștilor Muzeului științei și tehnicii „Ștefan Procopiu” din Iași privind organizarea unor expoziții temporare de maxim interes pentru publicul vizitator s-a concretizat în ultimii ani printr-o serie de expoziții cu tematică. În această categorie s-au înscris cu succes și expozițiile de fotografii „Laureații premiului Nobel pentru fizică” (13 decembrie, 1994, Iași) și „Premiile Nobel – Laureații pentru chimie” (2 aprilie, 1996, Iași), care s-au remarcat prin unicitatea și exhaustivitatea tematicii.

Expozițiile au avut la bază ideea prezentării laureaților Nobel pentru fizică și chimie, începând cu anul 1901 până în prezent. Lipsa informațiilor în literatura de specialitate autohtonă a impus extinderea sferei de documentare. În acest sens, o contribuție esențială, precum și un sprijin concret a fost acordat de Ambasada Suediei în România, Fundația Nobel și Academia Regală de Științe a Suediei din Stockholm.

Participând la vernisajul expoziției „Premiile Nobel-laureații pentru chimie”, Excelența-Sa, dl. Ragnar Angeby, ambasadorul Suediei în România a susținut ideea organizării unei vizite de documentare la Stockholm. Urmare a unei invitații din partea Fundației Nobel și a Institutului Suedez, a fost posibilă efectuarea unui stagi de documentare în perioada 21–27 octombrie 1996 la instituțiile Nobel. Turismul și activitatea științifică s-au contopit pe parcursul acestor zile.

În pofida unei populații relativ restrânse (8.8 milioane locuitori) și a suprafeței mari (450 000 km²), Suedia este o țară avansată tehnologic, cu o bună infrastructură, incluzând un sistem eficient de transporturi și comunicații. Alături de o puternică economie, turismul suedez și-a asigurat o dezvoltare surprinzătoare pe plan internațional, cu o excelentă rețea de căi ferate, transporturi rutiere, aeriene și navale.

Suedia, și implicit capitala sa au un rol incontestabil în viața științifică mondială, prin intermediul comisiilor de lucru și apoi prin decernarea anuală, la 10 decembrie, a celor mai prestigioase premii – premiile Nobel – oamenilor de știință și scriitorilor. În aceeași zi, dar la Oslo, în Norvegia, sunt premiați militanții pentru pace sau organizațiile pacifiste.

Industriașul european Alfred Bernhard Nobel (21 octombrie 1833, Stockholm – 10 decembrie 1896, San Remo), cel mai cunoscut nume suedez din lume, a lăsat prin testament (27 noiembrie 1895, Paris) întreaga sa avere pentru instituirea unor premii ce sunt acordate celor mai importante descoperiri din domeniul fizicii, chimiei, medicinei sau fiziologiei, pentru cea mai „remarcabilă operă literară” și militanților pentru pace. Din 1901 și până în prezent, acordarea acestor premii reprezintă o tradiție cu care suedezii se mândresc. Festivitatea de decernare are loc într-un cadru solemn la Concert Hall din Stockholm în prezența Maiestăților Lor Regele și Regina Suediei. Regele¹ înmânează fiecărui fericit laureat diploma, medalia de aur (24 carate, 205 grame) și un cec a cărui valoare diferă anual. Festivitatea este urmată de banchetul de la City Hall, la care participă 1 300 de persoane.

Responsabilitatea acordării premiilor revine instituțiilor abilitate: Academia Regală de Științe a Suediei (fizică și chimie), Institutul Karolinska (medicină sau fiziologie) și Academia

¹ În prezent Carl Gustaf al XVI-lea (născut la 30 aprilie 1946), rege al Suediei din 1973.

Suedeză (literatură) din Stockholm, iar din Oslo, Parlamentul norvegian (pace). Comitetele Nobel ale instituțiilor menționate sunt coordonate și administrate de Fundația Nobel ².

Vizitând aceste prestigioase instituții din capitala Suediei, „misterul” se descoperă treptat pe măsură ce pătrunzi în intimitatea spațiului. Peste tot atmosfera este sobră și rafinată. Există o îmbinare perfectă între elementele arhitecturale și de decor, aparținând începutului de secol XX și partea tehnică, performantă, a ultimului deceniu (telefonie, sisteme de alarmă și securitate, mijloace audio-vizuale). Fiecare dintre aceste instituții de rang academic conțin săli speciale destinate ședințelor de lucru ale Comitetelor Nobel, ce se întrunesc de mai multe ori pe parcursul unui an, pentru trierea și studierea nominalizărilor. Decizia finală se ia spre mijlocul lunii octombrie și este comunicată imediat persoanei / persoanelor în cauză și presei. Comunicatele de presă se desfășoară în sălile destinate acestui lucru.

Mărturii legate de viața și activitatea lui Alfred Nobel se găsesc la Fundația Nobel, situată pe Sturegatan 14, clădire construită în 1916. Aici se poate vedea o expoziție de fotografii cuprinzând rarele ipostaze în care Alfred Nobel a fost immortalizat, precum și câteva locuri legate de munca sa. Sunt păstrate și expuse aici o parte din brevetele de invenție dintre cele 355 pe care le-a obținut. Fundația Nobel este, de asemenea, posesoarea unor donații făcute în timp de unii laureați ³. Deosebită este colecția măștilor din China și Japonia, donată în 1972 – de Georg von Békésy, laureat Nobel pentru medicină în 1961.

Academia Regală de Științe a Suediei, înființată în 1739, este sediul Comitetelor Nobel pentru fizică și chimie. Din 1968 s-a constituit și Comitetul pentru științele economice ⁴. Arhiva Academiei Regale conține sute de dosare cu mărturii asupra nominalizărilor la premiu, selecția laureaților, cercetările științifice ale laureaților, ședințele de lucru ale Comitetelor, motivarea deciziilor etc. Conform statutului Fundației Nobel, sunt accesibile în prezent cercetării numai acele documente ce au o vechime de 50 de ani din anul acordării premiului. Arhiva așteaptă cercetători din întreaga lume, condiția esențială fiind cunoașterea limbii suedeze. Academia Regală de Științe este singura care deține o medalie Nobel, ce a fost donată de un laureat.

Pentru prof. Nils Ringertz, secretarul Adunării Nobel de la Institutul Karolinska și al Comitetului Nobel pentru medicină și fiziologie, precum și membru delegat în Comitetul Director al Fundației Nobel, „esențial pentru activitatea membrilor unui comitet este competența și profesionalismul”. Nimic mai adevărat dacă ne gândim la performanțele premiilor pentru secolul XX. Un alt aspect esențial este și „secretul activității membrilor în cadrul comitetelor de lucru”. Domnia sa este convins că „nimic nu se va schimba în metodologia privind criteriile de selecție a laureaților sau în introducerea unor noi domenii științifice pentru premiere”. Chiar dacă au fost unele încercări de a se include și alte științe în categoria premiilor Nobel, acest lucru nu a fost acceptat – și nici în viitor nu va fi posibil – deoarece contravine testamentului lui A. Nobel.

Academia Regală, Institutul Karolinska, Academia Suedeză și Fundația Nobel acordă o atenție deosebită publicațiilor – cărți, broșuri, reviste, postere – ce conțin informații complete privind viața și activitatea laureaților sau despre activitatea internă a acestor foruri. Fundația Nobel își rezervă dreptul de a publica anual „The Nobel Prize”, un album cu discursurile laureaților și

² A fost înființată în 1900 și este însărcinată cu protecția intereselor comune și cu reprezentarea pe plan extern a Comitetelor Nobel.

³ Unele donații se află în prezent expuse în diferite muzee din Stockholm.

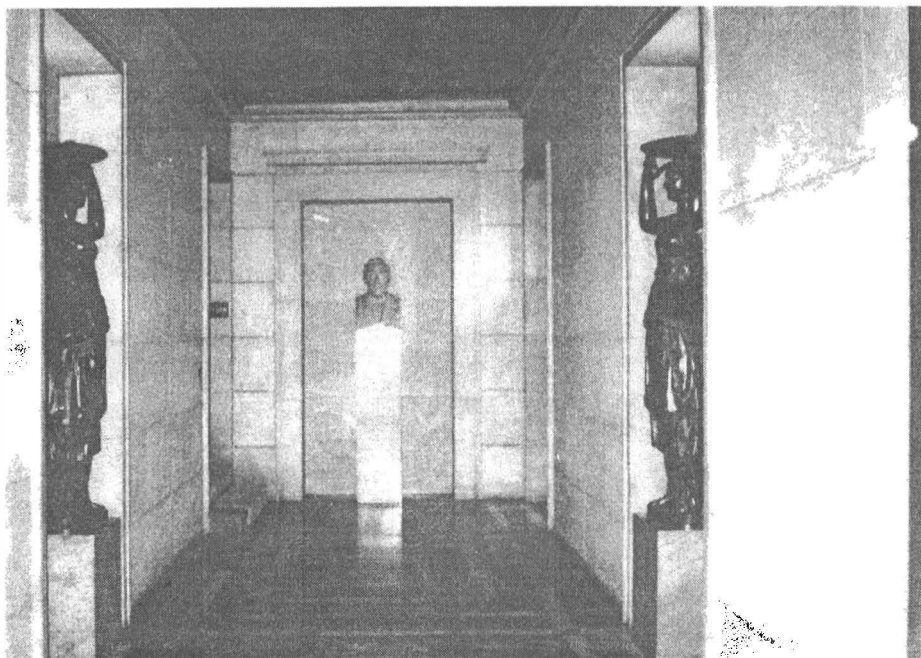
⁴ Premiul pentru științele economice nu este un premiu Nobel, deoarece nu a fost menționat în testamentul său. Este un premiu acordat în memoria lui Alfred Nobel și a fost instituit în 1968 cu ocazia tricentenarului Băncii Suediei. Comitetul se supune aceluiași regulament al fundației și valoarea sa este aceeași cu a celorlalte premii, cu deosebirea că este finanțat de bancă. Ceremonia decernării are loc în același cadru la 10 decembrie.

fotografiile realizate pe parcursul festivităților. Pentru că Suedia este și o țară a comunicațiilor, multe informații sunt accesibile și pe rețeaua Internet.

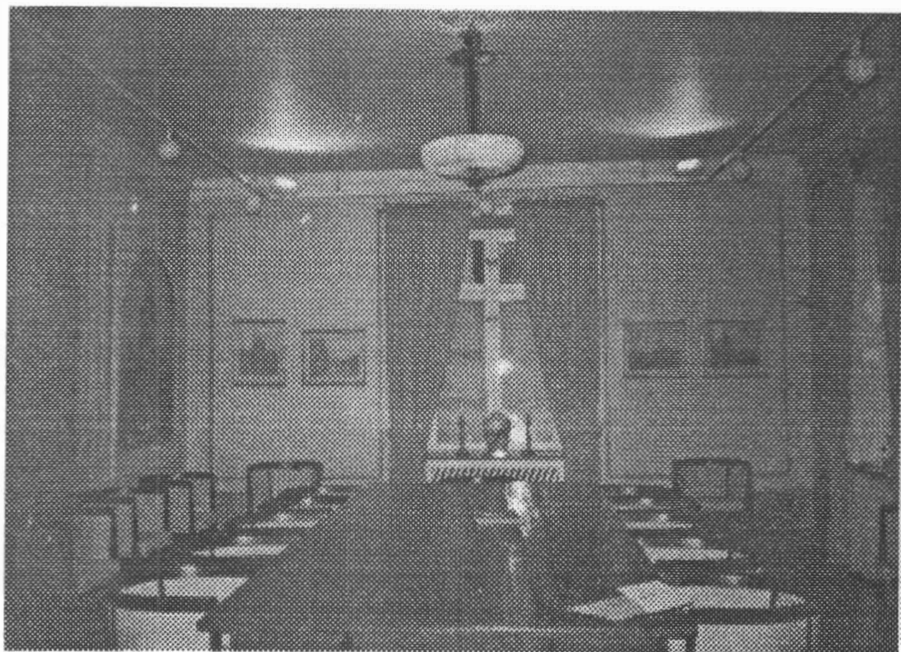
La 10 decembrie 1996, la Stockholm, alături de festivitatea de premiere a laureaților a fost marcat și momentul împlinirii a 100 de ani de la dispariția lui Alfred Nobel. Tot în aceeași zi, dar la Iași, comemorarea lui Alfred Nobel s-a desfășurat în cadrul simpozionului „Alfred Nobel și premiile sale”, în organizarea Muzeului științei și tehnicii „Ștefan Procopiu”. La simpozion au participat personalități științifice remarcabile din Iași : prof. univ. dr. Gheorghe Maltei, prof. univ. dr. Matei Macoveanu, prof. univ. dr. Valeriu Rusu, conf. univ. dr. Mihai Nechifor, prof. dr. Iordachi Dimitriu, lector Lăcrămioara Petrescu. Invitați de onoare au fost d-na Ingela Martensson, membră a Parlamentului suedez și conf. dr. C-tin Simirad, primarul orașului Iași. Expoziția „Aspecte din instituțiile Nobel” organizată cu acest prilej a cuprins materiale și fotografii aduse în urma vizitei efectuate în Suedia.

Continuând activitatea specifică muzeistică cu caracter temporar și rămânând fidel principiului comunicării permanente cu publicul, Muzeul tehnic intenționează organizarea unei expoziții consacrate laureaților Nobel pentru pace.

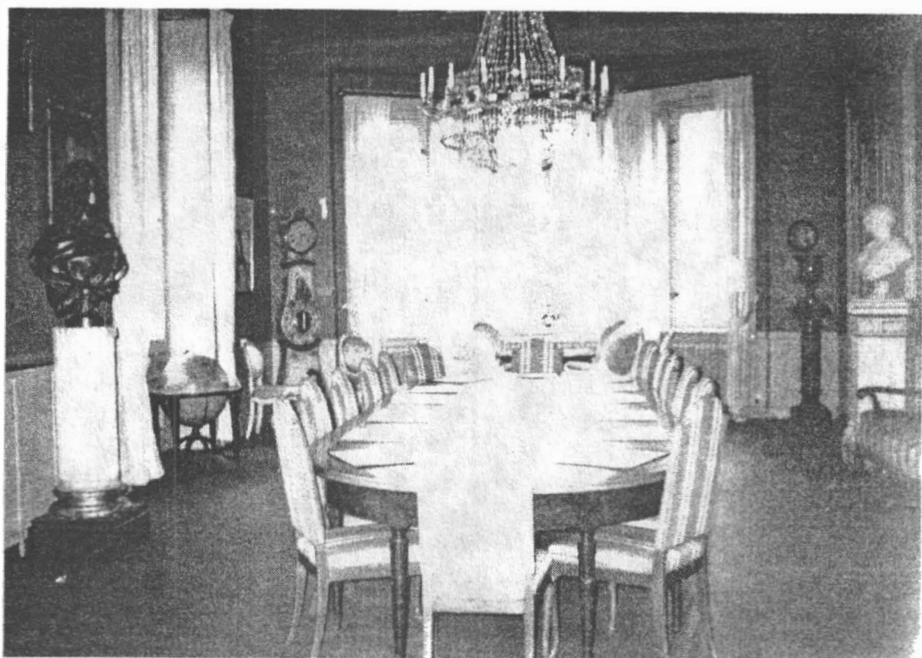
Camelia CRISTOFOR

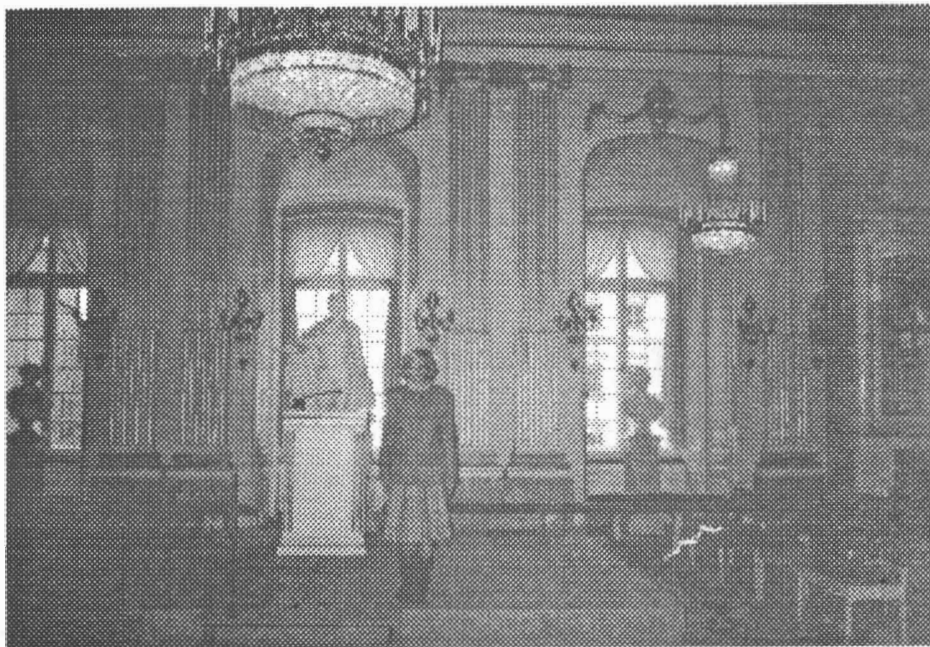
Fundația Nobel – Holul de intrare

Fundația Nobel – Sală de ședințe a Consiliului Director

Academia Regală de Științe a Suediei – Sală de ședințe a Comitetului Nobel

Academia Suedeză – Sală de conferințe